

כּוּ א שׁע אִיחָ סִיחָ מִטַּע סַפְּיָן בִּצְבָהּ׃
ב וּ מִיּוֹ פִּיּוֹ מִהַלְלֵי לוּלֵב
 [הִלְכֵהוּ הַן וְהִלְכֵה עַל שֶׁמֶג
 עֶשְׂרֵן מֵד טוֹשֵׁעַ אִיחָ סִיחָ סִי
 מִרְחֵק סַפְּיָן בְּ וַסַּפְּיָן טוּ וְכִי
 אֲלַפְסֵי לַעֲלֵל פִּיּוֹ דָּף נִכְנָן׃
ב ח ג מִיּוֹ סִיחָ מִהַלְלֵי
 שְׁעִינֹת הַלֵּכֶה בִּצְבָהּ
 עֶשְׂרֵן קַבֵּי׃
ב ח ד מִיּוֹ פִּיּוֹ מִהַלְלֵי סוֹכֵה
 וְלוּלֵב הַלְכֵה וּ פִּיּוֹ
 הַלְכֵה טוּ סַמֵּג עֶשְׂרֵן מִגּוֹ מֵד
 טוֹשֵׁעַ אִיחָ סִיחָ מִרְחֵק סַפְּיָן
 א וְסִיחָ מִרְחֵק סַפְּיָן א וְסִיחָ
 מִרְחֵק סַפְּיָן א׃

רבינו הגנאל

כל המצוות אין יוצא בהן אלא דרך גדילתן, העיקר לטטה והצמח למעלה. שני עצי שטים עומדים, כלומר, כמו שנומדין בגדילתן. ר' שמעון בן יוחאי היה במערה ר"ג שנה, ונראה לו בדרך מראות אלהים גדול כבודו. והיה יודע בעצמו שהוא חסיד גדול, והיה אומר יכול אני לפטר [את] העולם, בןגון שם כן רבו צדיקים ושאתאי שם כל רבו צדיקים בעבורם, מיום שבראתי עד עכשיו, כלומר בכוחי יתקיים העולם ולא יקרו, ולא ישחיתו אלהינו העולם בעבורי, ואפי' אם אין שם צדיק [אחר]. ואם יהיה אילעז בני עמי משברא העולם ועד עכשיו, כלומר שלא תהא עליה בנות המבול שהיה בכל העולם, כענין שפירשנו למעלה. ואילמלי יותם לו, ולמה יותם לפי שנחברו לו, לא קבל כל מוכיחויו בעולם הזה כלום, שכל צדיקים קבלו בעולם הזה מפני השמור להן לעולם הבא, ור' שמעון ובני יותם לא קבלו בעולם הזה, לפיכך היתה להם זכות גדולה משאר הצדיקים. ואמר ר' שמעון ראיתי בני עלייה, פי' ראיתי ברות הקודש בנות ראית הולם, כי הצדיקים שברוך היה הראויין לעלות לגן עדן מועטין הן, שהמקום המוכן להם מגיד זה. ואמר אם אלף הן מוכסב ואני שאני ואלעזר בני מהן, ואם שנים הן אני ובני הן, ואקשינן איני שהצדיקים שכל דור מופרדין [הן] בפני עצמן, והאמר רבא דרא קמא, פי' שורה של צדיקים הראשונה, דמקמי קב"ה י"ח אלפי פרסי היא, שנאמר סביב שמונה עשר אלף. ופרקינן הללו כולן צדיקים הן, אבל מהן מסתכלין באיסקלריא שאינה מאירה, ומהן מסתכלין באיסקלריא הגדולה המאירה, ואני אלא אמרתי מועטין הן אלא [מן] המסתכלין באיסקלריא המאירה, בהן אמרתי. ומקשינן ומי זוטרי כולי האי להיותם שנים, והאמר אביי לא פחת עלמא מלי' צדיקי בכל דור דמקבלי פני שכניה חזכי לו, לו בניגטריא שיחא ותלמיין. ופרקינן לא קשיא האי דעיילי בבר האי דלא עיילי בבר, פי' יש מי שאומר עיילי בבר, פי' יש מי שאומר עיילי בבר הצדיקים העולין בן ערן בכניהן, [כלומר] שהיה הוא צדיק ובנו צדיק כמותו, בןגון ר' שמעון ובנו ר' אלעזר זהו שאמ' מותינן הן ברוז זה. ויש מי שאומר הצדיקים הנכנסים בשיבה של מעלה בלא בר, כלומר אינן מתעבדין בחוף עד שימליכו בשכניה, המלאכים הממונים, ויתנו להן רשות ליכנס, לפי שהן חשובים וזרע להן לפני [תן] שכניה ואין מי יעכב עליהן, אלא מיה הן נכנסין בלא נטילת רשות, ואלו שהן בנינין הוה מועטין הן, ושאר הצדיקים אינן כן, והלא אביי ורבא דאתרוגים הן לגבי ר' שמעון בן יוחאי ואין מקשינן מדבריהם עליו. אלא ללמדך המסורת שהיה בידם, כדברי אביי ורבא, כך היה בידי הראשונים בקבלה כהחלה למשה מסיני ואין דבריהן [הן], שאלו הדברים וכיוצא בהן, אי אפשר להאמר אלא בקבלה מן הנביאים, ואלו הדברים שקיבלו מרבותיהם היו מגידין. פי' אני והוא הורישני גא. פי' על השכינה הדברים אמורים, כדכתיב בכל צרתם לו צר. הא דאמרי ליה ולך מוכח, אסור, שנמצא משתף שם שמים בדבר אחר נעקר מן העולם שנאמר בלתי לה' לבדו הכי קאמר ליה אנהו מודים ולך אנו משבחין ליה אנהו [א] מודים ולך אנו מקלסין; כמעשהו בחול; אמר רב הונא מ"ט דר' יוחנן בן ברוקה דכתיב [ט] כפות שנים אחת ללולב ואחת למזבח ורבנן אמרי זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים אמר רב יהודה אמר שמואל לולב שבעה וסוכה יום אחד מ"ט לולב דמפקסי ליללות מימים כל יומא מצוה באפיה נפשיה הוא סוכה דלא מפקסי ליללות מימים בוליהו שבעה חחד יומא אריכא דמו ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן סוכה שבעה ולולב יום אחד מאי טעמא סוכה דאורייתא שבעה לולב דרבנן סגי ליה בחד יומא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן דאחד זה ואחד זה שבעה אמר רב יוסף נקוט דרבה בר בר חנה בידך דכולהו אמוראי קיימי כוותיה בסוכה מיתביה העושה

סביב שמונה עשר ארף. והאי קרא כתיב צוקף יחוקלל (מח) גבי מרתה של ירושלים דלעתיד היקפיה שמונה עשר אלף קנים דנמנלאת מדת ריבועה (על) ארבעת אלפים וחמש מאות קנים אורך על ארבעת אלפים וחמש מאות קנים רוחב ומת דהכי קתיב קרא (יחוקלל מח) דאנו פרסי מי כתיב צוקרא אלא גרסינן ממניסר אלפי (א) דרא קמי ריבוע ד' אלפים וחמש מאות קנים אורך על ד' אלפים וחמש מאות קנים רוחב דהכי כתיב קרא (יחוקלל מח) ואלה מולאות העיר מפאת לפון חמש מאות וארבעת אלפים מדה ומתיב (סג) ופאת ימה חמש מאות וארבעת אלפים מדה וכתיב (סג) ופאת דרומה חמש מאות קנים וד' אלפים מדה והדר כתיב סביב שמונה עשר אלף ואע"ג דקרא גבי ירושלים כתיב דרשינן מנייה דדרא דקמיה קודשא בריך (ט) הוא דכתיב דקמיה דקרא ושם העיר מיום ה' שנה: **אחת** ללולב ואחת למזבח. לא יתכן כלל לפרש דרבי יוחנן בן ברוקה לא פליג אלא בשציעי אלא אכולהו נמי פליג דסבר חריות של דקל היו מציאין כל שצעה ולא ערבה כי היכי דלצא שאלו דדריש ט ערבי אחד למקדש דהיינו כל ז' וכן רבנן דנפקא להו מהלכה דהיינו כל ז' ור' יוחנן בן ברוקה דריש להו ערבי כשאר מנאי לולב הגזול והלכה לית ליה והא דקמיה ממנינא ואותו היום לאו דוקא יום אחד ומייהו לר' לוי דמפרש טעמא דר' יוחנן בן ברוקה כמתר ולא מקרא דריש אלא סברא שחא קיימא יפה לקילוסין של ישראל שאין להם אלא לב אחד לאביהם שצמטים (א) אף אפטר דלא היו אלא יום אחד ז' יתיה יום אחד ז' יהיה כל שצעה לא היטה ערבה צטלה ומתרייהו היו מרביזות של ערבה וחריות של דקל:

אחד זה ואחד זה שבעה. אין סוכה ולולב שוין לצרכה דלולב אין מצדך אלא פעם אחת כיוס אלל סוכה כל אימת דנכנס לה כדום שחלל ושמעה וישן ואפילו עשר פעמים כיום מצדך אלא אחת ואחת והיינו טעמא דסוכה דאי מתרמי ליה סעודתא לא אפשר למיכל חוץ לסוכה אע"פ שכבר אכל בו כיום צסוכה וכן תפילין כל היום מנותן סיהו מונחין צראשו וצורעו אלל לולב אין עיקר מנותו אלא פ"א כיום כדאמ' (לעיל ד' גכ). מדאגזביה נפיק ציה:

אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח א"ר ירמיה משום ר"ש בן יוחי ור' יוחנן משום ר"ש המחזוי משום ר' יוחנן המכותי כל העושה איסור לחג באכילה ושתייה מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנא' אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח אמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י יכל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן שנאמר עצי שטים עומדים דרך תנ"ה עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את ציפון דבר אחר עומדים שמו תאמר אבד סיברם ובטל סיבויין ת"ל עצי שטים עומדים שעומדים לעולם ולעולמי עולמים ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה ואילמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו ואילמלי יותם בן עזייה עמנו מיום שנברא העולם עד סופו ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י ראיתי בני עלייה והן מועטין אם אלף הן אני ובני מהן אם מאה הם אני ובני מהן אם שנים הן אני ובני הן ומי זוטרי כולי האי והא אמר רבא תמני סרי אלפי דרא הוה דקמיה קודשא בריך הוא שנאמר סביב שמונה עשר אלף ל"ק הא דמסתכלי באיסקלריא המאירה הא דלא מסתכלי באיסקלריא המאירה דמסתכלי באיסקלריא המאירה מי זוטרי כולי האי והא אמר אביי לא פחות עלמא מתלתין ושיתא צדיקי דמקבלי אפי שכניה בכל יום שנאמר אשרי כל חוכי לו ל"ו בגימטריא תלתין ושיתא הוו ל"ק דעיילי בבר הא דעיילי בלא בר; בשעת פטירתן מה הן אומרים וכי' והא קא משתתף שם שמים ודבר אחר ותניא [ט] כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם שנאמר בלתי לה' לבדו הכי קאמר ליה אנהו מודים ולך אנו משבחין ליה אנהו [א] מודים ולך אנו מקלסין; כמעשהו בחול; אמר רב הונא מ"ט דר' יוחנן בן ברוקה דכתיב [ט] כפות שנים אחת ללולב ואחת למזבח ורבנן אמרי זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים אמר רב יהודה אמר שמואל לולב שבעה וסוכה יום אחד מ"ט לולב דמפקסי ליללות מימים כל יומא מצוה באפיה נפשיה הוא סוכה דלא מפקסי ליללות מימים בוליהו שבעה חחד יומא אריכא דמו ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן סוכה שבעה ולולב יום אחד מאי טעמא סוכה דאורייתא שבעה לולב דרבנן סגי ליה בחד יומא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן דאחד זה ואחד זה שבעה אמר רב יוסף נקוט דרבה בר בר חנה בידך דכולהו אמוראי קיימי כוותיה בסוכה מיתביה העושה

אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח א"ר ירמיה משום ר"ש בן יוחי ור' יוחנן משום ר"ש המחזוי משום ר' יוחנן המכותי כל העושה איסור לחג באכילה ושתייה מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנא' אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח אמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י יכל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן שנאמר עצי שטים עומדים דרך תנ"ה עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את ציפון דבר אחר עומדים שמו תאמר אבד סיברם ובטל סיבויין ת"ל עצי שטים עומדים שעומדים לעולם ולעולמי עולמים ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה ואילמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו ואילמלי יותם בן עזייה עמנו מיום שנברא העולם עד סופו ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י ראיתי בני עלייה והן מועטין אם אלף הן אני ובני מהן אם מאה הם אני ובני מהן אם שנים הן אני ובני הן ומי זוטרי כולי האי והא אמר רבא תמני סרי אלפי דרא הוה דקמיה קודשא בריך הוא שנאמר סביב שמונה עשר אלף ל"ק הא דמסתכלי באיסקלריא המאירה הא דלא מסתכלי באיסקלריא המאירה דמסתכלי באיסקלריא המאירה מי זוטרי כולי האי והא אמר אביי לא פחות עלמא מתלתין ושיתא צדיקי דמקבלי אפי שכניה בכל יום שנאמר אשרי כל חוכי לו ל"ו בגימטריא תלתין ושיתא הוו ל"ק דעיילי בבר הא דעיילי בלא בר; בשעת פטירתן מה הן אומרים וכי' והא קא משתתף שם שמים ודבר אחר ותניא [ט] כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם שנאמר בלתי לה' לבדו הכי קאמר ליה אנהו מודים ולך אנו משבחין ליה אנהו [א] מודים ולך אנו מקלסין; כמעשהו בחול; אמר רב הונא מ"ט דר' יוחנן בן ברוקה דכתיב [ט] כפות שנים אחת ללולב ואחת למזבח ורבנן אמרי זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים אמר רב יהודה אמר שמואל לולב שבעה וסוכה יום אחד מ"ט לולב דמפקסי ליללות מימים כל יומא מצוה באפיה נפשיה הוא סוכה דלא מפקסי ליללות מימים בוליהו שבעה חחד יומא אריכא דמו ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן סוכה שבעה ולולב יום אחד מאי טעמא סוכה דאורייתא שבעה לולב דרבנן סגי ליה בחד יומא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן דאחד זה ואחד זה שבעה אמר רב יוסף נקוט דרבה בר בר חנה בידך דכולהו אמוראי קיימי כוותיה בסוכה מיתביה העושה

אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח א"ר ירמיה משום ר"ש בן יוחי ור' יוחנן משום ר"ש המחזוי משום ר' יוחנן המכותי כל העושה איסור לחג באכילה ושתייה מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנא' אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח אמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י יכל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן שנאמר עצי שטים עומדים דרך תנ"ה עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את ציפון דבר אחר עומדים שמו תאמר אבד סיברם ובטל סיבויין ת"ל עצי שטים עומדים שעומדים לעולם ולעולמי עולמים ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה ואילמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו ואילמלי יותם בן עזייה עמנו מיום שנברא העולם עד סופו ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י ראיתי בני עלייה והן מועטין אם אלף הן אני ובני מהן אם מאה הם אני ובני מהן אם שנים הן אני ובני הן ומי זוטרי כולי האי והא אמר רבא תמני סרי אלפי דרא הוה דקמיה קודשא בריך הוא שנאמר סביב שמונה עשר אלף ל"ק הא דמסתכלי באיסקלריא המאירה הא דלא מסתכלי באיסקלריא המאירה דמסתכלי באיסקלריא המאירה מי זוטרי כולי האי והא אמר אביי לא פחות עלמא מתלתין ושיתא צדיקי דמקבלי אפי שכניה בכל יום שנאמר אשרי כל חוכי לו ל"ו בגימטריא תלתין ושיתא הוו ל"ק דעיילי בבר הא דעיילי בלא בר; בשעת פטירתן מה הן אומרים וכי' והא קא משתתף שם שמים ודבר אחר ותניא [ט] כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם שנאמר בלתי לה' לבדו הכי קאמר ליה אנהו מודים ולך אנו משבחין ליה אנהו [א] מודים ולך אנו מקלסין; כמעשהו בחול; אמר רב הונא מ"ט דר' יוחנן בן ברוקה דכתיב [ט] כפות שנים אחת ללולב ואחת למזבח ורבנן אמרי זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים אמר רב יהודה אמר שמואל לולב שבעה וסוכה יום אחד מ"ט לולב דמפקסי ליללות מימים כל יומא מצוה באפיה נפשיה הוא סוכה דלא מפקסי ליללות מימים בוליהו שבעה חחד יומא אריכא דמו ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן סוכה שבעה ולולב יום אחד מאי טעמא סוכה דאורייתא שבעה לולב דרבנן סגי ליה בחד יומא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן דאחד זה ואחד זה שבעה אמר רב יוסף נקוט דרבה בר בר חנה בידך דכולהו אמוראי קיימי כוותיה בסוכה מיתביה העושה

(א) יומא עב, (ב) סנהדרין (א) ע"ש, (ג) סנהדרין (א) ע"ש, (ד) בסנהדרין איתא דלא הוה דקמיה קודשא בריך הוא תמני סרי אלפי הוה שנאמר פי' וי"א בעירון, (ה) כפי' איתא הוה דה, (ו) ג"ז (ז) והשמיים הנכנסין בלא רשות המלאכים העומדין לפני השכינה מועטין אלל הולמס שאין נכנסין עד שיעלמו המלאכים שבניה הרבה הן ויש אומרים הלדקים העולין בןגון ערן צנתיין כלומר שיהא דקיק ובנו כמותו כמו ר' שמעון ובנו מועטין אלל ערן מעטין נדור הוה. ערן ערן בר [א] (ח) סנהדרין סג. ופי' מוס' שם ד"ה כל, (ט) ופי' דס"ל לר"י צ"ב ש' אלס (י) ופי' דס"ל לר"י צ"ב ש' אלס למקרא ע"י מוס' סנהדרין ד. ד"ה כוליה וע"י צימות סה: (יא) ופי' דס"ל לר"י צ"ב ש' אלס (יב) ופי' דס"ל לר"י צ"ב ש' אלס על הצית, (יג) ועינין מו: (יד) לעיל לה: (ט) רש"י מ"ו.

תורה אור השלם

1. וְיִשְׁתֵּךְ אֶת הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכַּן עֲצֵי שִׁטִּים עֲבֻדוֹ; שְׁמוֹת כִּי טוּ קִיבֵי מִשְׁכַּה עֶשְׂרֵן אֱלֹף וְשֵׁם הָעֵירִי מִיּוֹם יִזְעֻמוּ: יחוקלל מח לה
2. וְלֹבֶן תַּחֲבֹה יִזְעֻמוּ: יחוקלל מח לה
3. וְלֹבֶן יִזְעֻמוּ: יחוקלל מח לה
4. וְלֹבֶן יִזְעֻמוּ: יחוקלל מח לה
5. וְלֹבֶן יִזְעֻמוּ: יחוקלל מח לה

הנהגות הב"ח

- (א) תוס' ד"ה סביב וכו'
- (ב) בא"ד דקמי קודשא בריך הוא הוה דכתיב:

גליון הש"ס

- גכ"ג. שמת האמר אבד
- גכ"ד. עירובין כל ע"ב:
- שם. יכול אני לפטור. ע"ן
- אבות דמת נפטיז:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מודים. צ"ל מנכרם:

מוסף רש"י

דרך גדילתן. העולין למעלה והמתחין למטה (ויאמ' עב). שמעמדין את ציפון. ציפו הוה מועטין על ידי ממכותן. לשון אחד שלל התלעו ולא נפל ציפון (שם). שמא תאמר. משמטנו, אבד סכרם. שלל טעמו ער, ובטל סיבויין. מה שאנו סוקין וצופין להן (שם). אמר אלף הן אני ובני מהן. רש"י לא הוה ידע אם אלף הם אם משה הם אם שנים הם (סנהדרין ע"ב). סביב שמונה עשר אלף. צירושלם של מעלה מעטתי קרא צוקף יחוקלל (שם). באיסקלריא המאירה. בחזק נגהו של הקב"ה אין מסתכלין אלל תלמיין ושיח. אלל בקליטת הטנה לצדין מחוק מסתכלין כמות הרבה (שם). הא דעיילי בבר. עריכין לטול רשות כשנכנסין להספול באיסקלריא המאירה. כהוהו לא פחותי מתלמיין ושיח. אלל אותן הנכנסין בלא רשות כבוד דקמס הכו מספקא לן כמה הוו (שם). מה תמר זה אין לו אלא לב אחד. סדף יש לו כמו אילן אלל אין לו צנפיו אלל נגועו עמי על גל גזביה (מגילה יד). דמפקסי ליללות מימים. שאין מנותו צללה (ביצה ט).

העושה מים שמים ברב אחר נעקר מן העולם שנאמר בלתי לה' לבדו. אלא כן היו אומרים, ליה כפות תמרים, תרתי, אחת ללולב ואחת למקדש ואין הלכה אלא ערבה למקדש. אמר רב יהודה אמר שמואל לולב שבעה. פיר' צריך לברך עליו כל שבעה, אבל סוכה סגי ליה בחד יומא. ובה בר בר חנה אמר רבא סוכה צריכה ברכה כל שבעה, ולולב כיום אחד. ורב דימי ורבין חריווהו משמא דר' יוחנן, חריווהו כרבה בר בר חנה קיימי בסוכה.